

ОЛЕКСАНДР НАЗАРОВИЧ ЯРМИШ,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
Державний науково-дослідний інститут МВС України;
 <https://orcid.org/0000-0002-4811-4520>;

ВОЛОДИМИР АНАТОЛІЙОВИЧ ГРЕЧЕНКО,

доктор історичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра соціально-гуманітарних дисциплін;
 <https://orcid.org/0000-0002-6046-0178>,
e-mail: grechenko18@gmail.com

ЗЛОЧИННІСТЬ У МІЛІЦІЇ В 1947 Р. У ВИСВІТЛЕННІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УРСР

Висвітлено актуальне та найменш досліджене в історико-правовій науці питання – про злочинність у найчисельнішому правоохоронному органі – міліції, що діяла на території Української РСР в один із післявоєнних років (1947 р.). Замість того, щоб протидіяти злочинам, частина міліціонерів сама організувала їх та брала в них участь. Розкрито участь працівників міліції у вчиненні різних видів злочинів: державних, приховуваних із часів радянсько-німецької війни, посадових, злочинів проти життя, здоров'я, свободи і гідності особи, майнових. Викладені факти базуються на матеріалах Галузевого державного архіву Служби безпеки України, які раніше не публікувалися.

Ключові слова: Україна, 1947 рік, міністерство державної безпеки, міліція, злочинність.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Сьогодні вже є сотні публікацій, що стосуються багатьох аспектів організації та діяльності міліції в різні періоди її історії. Ці роботи присвячені в абсолютній своїй більшості боротьбі міліції проти злочинності. Однак є інший аспект історії міліції – злочинність в її лавах. Протидія злочинності та злочини, вчинені міліціонерами, – це як дві сторони однієї медалі, як ілюстрація першого закону діалектики про єдність і боротьбу протилежностей. Слід наголосити, що ця проблема має не тільки історичне значення, але й є гостроактуальною в наш час. Фактично вона ніколи не зникла з порядку денного діяльності правоохоронних органів не лише в нашій країні, але й у інших державах, навіть передових із точки зору забезпечення демократичності правопорядку. Зазначена проблема має значну кількість аспектів: кримінально-правовий, кримінологічний, соціологічний, психологічний тощо. У науковій розвідці ми розглядаємо це питання з історико-правової точки зору.

Одним із найважчих із точки зору протидії злочинності та цікавим з точки зору наукового дослідження є 1947 р. Діяльність міліції у 1947 р. істотно відрізнялася від попередніх та наступних. На це впливали політична, соці-

льно-економічна та криміногенна ситуації. По-перше, це вщент зруйнована війною економіка. По-друге, це голод 1946–1947 рр. в Україні, який досяг трагічних показників саме в першому півріччі 1947 р. (Веселова, 2006, с. 87). По-третє, зростання злочинності мало й морально-психологічний аспект: війна зробила повсякденністю насильство та застосування зброї. По-четверте, безсумнівно, суттєвий негатив у боротьбу зі злочинністю внесло скасування смертної кари у травні 1947 р. По-п'яте, саме 1947 р. характеризується подальшим «загвинчуванням гайок» у політичному житті республіки, що, у свою чергу, впливало на всі інші сфери життєдіяльності населення. Це мало прямий зв'язок із поверненням до керівництва республіки Л. М. Кагановича (Шаповал, 1990). Пошосте, у 1947 р. відмічалось найбільше зростання злочинності за всі післявоєнні роки (Бортник, Греченко, 2019, с. 7). Так, у 1947 р. було вчинено 1 234 377 злочинів (на 46,2 % більше, ніж у 1945 р.)¹. Кількість зареєстрованих

¹ Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). Ф. 1. Оп. 23. Спр. 4938. Арк. 70–78.

убивств у 1946 р. зросла на 28 %, у 1947 р. – на 53,5 %; розбоїв – на 57,7 % і 84,7 % відповідно (Герус, 2021, с. 69). По-сьоме, істотним чинником, який сприяв зростанню злочинності, була легкість доступності до холодної та вогнепальної зброї, що теж було одним із наслідків війни, тому що населення могло знаходити її скрізь, бойові дії тривали на території всієї України досить довго.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є дослідити основні аспекти проявів злочинності у лавах працівників міліції в 1947 р. Поставлена мета конкретизується в таких завданнях:

- навести причини зростання загальної злочинності в республіці, зокрема злочинності серед працівників міліції, у вказаний період;
- висвітлити участь працівників міліції в різних видах злочинів.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Слід відмітити, що об'єктивне дослідження цього періоду почалося лише після проголошення незалежності України у 1991 р. Деякі основні аспекти організації та діяльності міліції досліджувалися в дисертаціях М. М. Лагоші (2000) і М. М. Войцеховського (2001), М. М. Геруса (2021) та О. В. Пристайко (2021). Також певною мірою ця проблематика висвітлюється в монографіях О. М. Бандурки (2015; 2022) «Тисячоліття злочинності в Україні» та «Від генеральних секретарів до міністрів внутрішніх справ», І. Г. Біласа (1994) «Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз», за редакцією В. А. Греченка (2021) «Керівники Харківської міліції/поліції (1918–2021 рр.): історико-правове дослідження», В. Т. Окіпнюка (2019) «Радянські органи державної безпеки в Україні в період панування тоталітарного режиму (1929–1953 рр.)». Діяльність міліції у післявоєнний період також досліджується у статтях С. М. Бортника та В. А. Греченка (2019), О. В. Брусакової та В. А. Греченка (2022), тезах доповіді на конференції В. А. Греченка (2022). Проте ці публікації лише незначною мірою торкаються досліджуваної проблеми, тому подана стаття має суттєві елементи новизни.

Досліджуючи проблему злочинності серед особового складу міліції, ми у попередніх розвідках, що стосувалися 1930-х років (Ярмиш, Греченко, 2021; Ярмиш, Греченко, 2022), спиралися основним чином на документи судових та прокурорських органів. У них наводилися кількісні дані щодо злочинності в лавах міліції за підсумками слідчих справ та судових вироків, розподіл злочинів по главам і статтям Особливої частини Кримінального кодек-

су УСРР в динаміці, порівняно з попередніми роками. В цьому ж випадку, говорячи про злочинність у міліції в 1947 р., ми користуємося своєрідним історичним джерелом – документом, що підготовлений Міністерством державної безпеки республіки (далі – МДБ) на вимогу ЦК КП(б)У. З одного боку, довідка МДБ за своїм змістом значно бідніша щодо висвітлення юридичних аспектів проблеми, майже не містить цифрової, узагальнюючої інформації, не завжди повідомляє про результати притягнення до відповідальності фігурантів кримінальних справ. З іншого боку, цей документ має свої безперечні переваги завдяки залученню закритих, специфічних джерел інформації (даних спеціальних оперативних обліків, відомчих архівів, агентурних повідомлень). Довідка рясніє красномовними подробицями, яскравими прикладами, що дозволяє більш рельєфно виявити причини і умови явищ, що досліджуються, отримати додаткові штрихи до характеристики історичної обстановки. Фактично цей документ розкриває не тільки самі кримінальні прояви в діяльності міліції, а й певним чином висвітлює повсякденні стосунки між працівниками міліції (як «по горизонталі», так і між підлеглими і керівниками), стан службової дисципліни. При цьому в нас немає підстав піддавати сумнівам достовірність фактичної інформації, яку містить довідка.

Нами вперше висвітлено основні аспекти злочинних діянь працівників міліції в 1947 р., розкрито їхню участь у різних видах злочинів: державних, приховуваних із часів радянсько-німецької війни, посадових, злочинів проти життя, здоров'я, свободи і гідності особи, майнових. Викладені факти базуються на матеріалах Галузевого державного архіву Служби безпеки України, які раніше не публікувалися.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Вивчаючи поставлену проблему, ми використовували, перш за все, принцип історизму, що дозволило дослідити аналізоване явище у процесі його генези, у зв'язку з конкретними соціально-політичними умовами. Наріжним каменем дослідження став також принцип об'єктивності, що дало можливість узагальнити факти, отримати нові знання, які спираються на історичну реальність, позбутися суб'єктивізму при оцінці діяльності міліції.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. 29 жовтня 1947 р. міністр державної безпеки Української РСР С. Р. Савченко¹

¹ Сергій Романович Савченко (1904–1966 рр.) народився у м. Скадовськ нині Херсонської

надіслав фактичному керівникові республіки першому секретареві ЦК КП(б)У Л. М. Кагановичу на його вимогу довідку про засміченість ворожими елементами та наявність посадових злочинів серед працівників міліції МВС УРСР. У ній вказувалося, що МДБ має дані про проникнення в міліцію зрадників, німецьких пособників, поліцейських, які використовують своє службове становище для скоєння злочинів, а також що в міліції є особи, які морально розклалися, встановили зв'язки із кримінальними елементами¹. Значна кількість фактів, що були в розпорядженні МДБ, вказувала на систему хабарництва, що вкорінилася серед працівників міліції, та зрощування їх зі спекулянтами та криміналітетом. Дуже поширеним було явище хабарництва серед працівників міліції, які відповідали за паспортний режим і за хабарі незаконно прописували для проживання в Києві, Одесі, Сталіно (нині Донецьк) та інших містах різних осіб. Користуючись цими порушеннями, як вказано у документі, «ворожі елементи за прямого сприяння працівників міліції отримують паспорти та інші необхідні їм елементи та ховаються від арешту. Також широко практикується хабарництво серед працівників міліції, що здійснюють контроль за торгівлею на ринках та відкрите вимагання грошей та продуктів харчування у селян, що приїжджають на ринки. Це становище призводить до бездіяльності в боротьбі з порушниками радянських законів та громадського порядку і потуранню кримінальникам та спекулянтам»².

У своїй довідці міністр державної безпеки наводив чимало конкретних фактів, що аргументували ці твердження. Цей документ починається з прикладів, що стосуються зрадників, які змогли проникнути до міліції. Чому довідка починається саме зі зрадництва? Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що радянсько-німецька війна закінчилася зовсім недавно, всього лише 2 роки тому, і питання про виявлення зрадників було дуже актуальним. Другий момент полягав у тому, що довідка була підготовлена в органах державної безпеки, а для них це питання мало першочергове значення, оскільки входило в коло їхніх найголовніших завдань і компетенцій.

області, народний комісар-міністр державної безпеки Української РСР у 1943–1949 рр., генерал-лейтенант, звільнений у запас у 1955 р. за службовою невідповідністю.

¹ Галузевий державний архів Служби безпеки України (ГДА СБУ). Ф. 16. Спр. 630. Арк. 35–36.

² ГДА СБУ. Ф. 16. Спр. 630. Арк. 36.

Першим у низці прикладів, що стосуються цього питання, є такий. У лютому 1947 р. на посаду дільничного уповноваженого міліції Підгасцького райвідділу УМВС Тернопільської області був прийнятий якийсь В. І. Богомолів, без перевірки його минулої діяльності та відповідних документів, що підтверджують його попередню роботу. Виявилось, що він працював міліціонером у 2-му відділенні міліції м. Москви, висловлював наміри особисто здійснити терористичний акт проти вождя держави та радянського уряду. З метою уникнення арешту Богомолів зник із Москви і став розшукуватися МДБ як «терорист». Він уже затримувався Рівненським УМВС через відсутність у нього документа про відрядження. Ще до отримання відповіді на запит з УМДБ Москви він зник з Рівного, залишивши свій паспорт та посвідчення, і прибув у Тернопіль, де був прийнятий на роботу в міліцію згідно з поданою ним заявою³.

Інший приклад «антидержавницької діяльності» із цієї довідки. Із секретаріату Ради міністрів УРСР в органи держбезпеки був надісланий анонімний лист антирадянського змісту для розшуку його автора. Він вимагав, ні більше ні менше, відмінити колгоспи та дозволити приватну власність, що тоді вважалося «контрреволюцією». У цей лист було вкладено інший, де прямо закликалося до повалення радянської влади. Заходами МДБ був установлений автор листа – Д. С. Ніколенко, 1910 р. народження, уродженець м. Біла Церква, член компартії з 1941 р., лейтенант міліції, який працював інспектором відділу служби та підготовки управління міліції м. Києва. Проведена графологічна експертиза підтвердила його авторство. На допиті він сказав, що написав листа під впливом своїх антирадянських поглядів, які в нього з'явилися в 1943 р. на фронті після ознайомлення з листівками Російського визвольного союзу, які поширювали німці. Своїм листом він хотів показати, що нібито в Києві існує антирадянська організація. Ніколенко був заарештований та відданий під суд⁴.

Ще один приклад. У відділі регулювання вуличного руху м. Києва працювали як автоінспектори В. М. Малолетков, Т. І. Кушнір і П. М. Кравчук. Малолетков у період німецької окупації Києва служив у гаражі СС як водій, але виїжджав на облави радянських партизанів. Кушнір також у період німецької окупації Києва був начальником гаражу райжитлуправи. Названа група була пов'язана з таким собі

³ ГДА СБУ. Ф. 16. Спр. 630. Арк. 37.

⁴ Там само.

Л. І. Галвою, інвалідом війни, який ніде не працював, але мав легковий автомобіль, що тоді було рідкістю, і займався перевезенням пасажирів. Автоінспектори добували для нього бензин, а він ділився з ними отриманими від перевезень грошима. Вони разом відвідували ресторани, що тоді було мало кому по кишені, виїжджали для гулянок за місто. Витрачали значні суми грошей. На квартирі Галви влаштовувалися зборища, де велися антирадянські розмови. Так, Кравчук розповів, що якийсь його знайомий повернувся з Ірану, де можна, як він стверджував, не працювати, а займатися комерцією і розбагатіти. Про комуністів він висловився так: «Усі вони шахраї з червоними білетами і влізли туди (в компартію – *авт.*), щоб влаштувати свій добробут». А Малолетов говорив, що «вождь (Сталін – *авт.*) довів народ до злиднів»¹. Проте МДБ поки що їх не заарештовувало, а продовжило їх розробку.

Як далі вказується в довідці, в цей же відділ був прийнятий на роботу як міліціонер-регулювальник М. С. Пасічник, але без відповідної перевірки. А він під час окупації добровільно вступив у поліцію та брав участь у катуваннях та розстрілах радянських громадян, зокрема в розстрілі 300 єврейських сімей у 1941 р., а у 1943 р. в Новоград-Волинському у розгромі партизанського підпілля. Він був розшуканий та заарештований МДБ².

МДБ також був розшуканий зрадник В. В. Дібцев, 1919 р. народження, який працював старшим дактилоскопом 1-го спецвідділу УМВС у Львівській області. На допиті він сказав, що потрапив у полон німецьким військам у травні 1942 р., пройшов навчання в поліцейській школі в Польщі, служив охоронцем у концтаборах, де утримувалися євреї. У 1943 р. керівництвом концтабору була інсценована його втеча із цього табору з метою проникнення у польський партизанський загін. Після закінчення війни, отримавши позитивні характеристики, він вступив на службу до міліції³.

Таких прикладів у довідці наводилося чимало. У вересні 1947 р. був прийнятий на роботу в міліцію як боєць Київського дивізіону ВСО МВС УРСР Й. М. Гречанський, який у період німецької окупації служив старшим поліцейським в Херсонській області та видавав радянських людей окупантам для розправи. У 1944 р. він утік разом з іншими поліцейськи-

ми в Німеччину, а потім повернувся звідти як репатріант⁴.

На початку 1947 р. в 9-те відділення міліції м. Києва був прийнятий на роботу на посаду міліціонера якийсь Середя без відповідної перевірки. Отриману свою зброю він передав бандитам, які намагалися вчинити пограбування в Чернігівській області, але були затримані. Розслідуванням було встановлено, що під прізвищем Середя ховався Серов – колишній начальник одного з поштових відділень у Білорусії, який здійснив розтрату у 80 тис. рублів. Він був заарештований⁵.

У Києві у взводі міліції з охорони музею В. І. Леніна працював О. А. Михальчук, який у період окупації служив поліцейським у Житомирській області. На підставі цих даних він підлягав арешту, але був попереджений командирами відділення та взводу (прізвища не встановлені), дезертирував та втік. У 14-му відділенні міліції м. Києва з 1944 р. працював М. І. Муштін, який в період окупації служив поліцейським у Києві. Про це знали колишній начальник відділення капітан міліції Бурхант, а також начальник цього ж відділення на той час старший лейтенант міліції Луценко, проте Муштін з міліції не звільнили, навіть більше, офіцери продовжували пиячити з ним. Чому вони так робили, в документі не вказано. Можна висловити припущення, що вони не надавали цьому істотного значення, адже під час німецької окупації таких випадків було чимало. Не можна виключати також те, що це було звичайне потурання або бездіяльність. Маловірогідним було те, що вони співчували йому або поділяли його погляди.

Дільничним інспектором у 8-му відділенні міліції м. Києва працював І. Д. Кужіль, який у період окупації служив поліцейським, потім у 1943 р. був призваний до армії, а в 1945 р. – демобілізований. Монтером комутатора УМВС Київської області працював В. В. Бутінов, який у період окупації служив поліцейським у Київській школі фольксдойче. При відступі німців він утік разом з ними, потім повернувся, жив без прописки і документів. Своім близьким пропонував утікати в Сибір і змінити прізвища.

Заступником начальника зовнішньої служби та бойової підготовки УМВС Київської області працював А. М. Губар. На його квартирі проживала родичка, яка служила у військах СС перекладачкою, відмовилася від радянського громадянства і прийняла німецьке. Жила без прописки.

¹ Там само. Арк. 37–43.

² Там само. Арк. 44.

³ Там само. Арк. 45–46.

⁴ ГДА СБУ. Ф.16. Спр. 630. Арк.46.

⁵ Там само. Арк. 47.

Секретарем архівного управління МВС УРСР працювала Є. С. Мітіна, яка в період окупації разом зі своїм батьком служила в гестапо, що приховала при прийнятті на роботу в МВС¹.

В управлінні міліції м. Києва працювала машиністкою Г. Г. Кривенда, яка в період окупації працювала машиністкою та перекладачем у міськуправі. Секретарем 15-го відділення міліції м. Києва працювала О. І. Бут. Її рідний брат – Б. І. Бут, будучи кадровим офіцером радянської армії, у 1941 р. добровільно здався у полон німцям, звідки був відпущений. Повернувся у Київ і працював кербудом Святошинської райуправи і одночасно був старостою хутора Коцюбинський. Брав активну участь у відправленні молоді в Німеччину, потім утік з німецькими військами, які відступали. За сприяння своєї сестри та потуранні начальника 15-го відділення міліції капітана Шелехова отримав паспорт в зник.

Управлінням МГБ Київської області розшукувався німецький пособник І. Ф. Музира. Про це стало відомо працівнику 4-го відділення міліції м. Києва Божку, який попередив Музира, який утік із квартири, незважаючи на те, що в нього кілька разів стріляли. Після його втечі Божок продовжував відвідувати квартиру Музира, приносив його дружині хліб та інші продукти².

Питання про зрадництво було не тільки першим, з якого почалася довідка, але й найоб'ємнішим у ній. Другий розділ довідки був присвячений кримінальним та посадовим злочинам. Починається він із кричущого факту про розбій, учинений цілою групою міліціонерів. Ця група, близько 20 осіб, була надіслана УМВС Чернівецької області у Вашківський район цієї ж області для боротьби з бандитизмом, але сама стала на злочинний шлях. У с. Каранчил у ніч на 11 липня 1947 р. під виглядом бандерівців вони пограбували продовольчий склад шахти та низку місцевих жителів. Злочинці забрали 180 кг борошна, 12 комплектів постільної білизни та інші товари, завантажили їх на 2 підводи, відібрані у селян, та зникли в лісі. Впадає в око те, що міліціонери намагалися маскуватися під бандерівців із тим, щоб дискредитувати їх. Такий прийом, як тепер відомо, часто використовувався радянськими гебістами. Цим вони також намагалися відвести підозру від себе, замаскуватися. Однак їхній хитромудрий задум провалився. Наступного дня селяни впізнали міліціонерів,

які здійснювали пограбування. На жаль, у документі не вказується, якою ж була доля цих міліціонерів-перевертнів.

Далі в довідці подається інформація про цілий «букет» посадових злочинів. У місті Одеса дільничний міліціонер 3-го відділення Уртем'єв повинен був затримати такого собі О. Осташевського, який брав участь у пограбуваннях і мав вогнепальну зброю. Проте міліціонер провів із підозрюваним бесіду і відпустив його, фактично дозволивши зникнути. Той же Уртем'єв, за відомостями працівників МДБ, «кришував» спекулянтів брата і сестру Динкіних, які займалися незаконним забоєм худоби та продажем м'яса на базарі в м. Одеса, розпивав із ними спиртні напої.

У документі чимало фактів, де йдеться про різні форми зв'язку працівників міліції з криміналітетом. Так, 23 серпня 1947 р. в м. Єнакієво Сталінської області група кримінальних елементів у кількості 9 осіб організувала в міському саду пиятику, в якій взяли участь і працівники міліції, зокрема старший уповноважений МВ МВС Рябенко, працівник міліції Новіков, які знали, що ця група кримінальників перебуває на обліку в міліції. Під час пиятики в компанії виникла сварка, і Рябенко побив одного з кримінальників Козельського, який, коли Рябенко виходив із саду разом із начальником ВББ МВ МВС Ніконоровим, вистрілив в останнього та вбив його.

Начальником 8-го відділення міліції м. Києва працював капітан міліції Кочетков, який, як стверджується в довідці, розвалив роботу, брав хабарі і займався пиятикою. Упродовж 1944–1947 рр. він підтримував інтимні зв'язки зі спекулянткою Душечкіною, прикривав її злочини. У період німецької окупації вона грабувала майно громадян у м. Київ. Дочка Кочетова була пов'язана із кримінальними елементами та переховувала крадені речі у квартирі батька. Її заарештували.

Повідомляються також факти про зв'язки працівників міліції з кримінальними елементами, фактично про зраду інтересів правоохоронних органів. Так, працівник ВБРСВ капітан міліції Савінов видав службову таємницю, ознайомивши з матеріалами розкрадань у Харчоторзі і таємними даними на його працівників свого знайомого.

Начальник військово-облікового столу 11-го відділення міліції Києва Поляков довгий час мав таємні зв'язки з бандитом Єременком, якому передавав оперативні дані щодо його розшуку. Все ж Єременко був заарештований і дав свідчення проти Полякова, проте останній продовжував працювати в міліції.

¹ Там само. Арк. 48–50.

² Там само. Арк. 51–52.

Дільничний інспектор Лисянського РВ УМВС Київської області Боровий у ніч на 11 вересня 1947 р. заявився у дім жителя селища Лисянка Романа Сікало, який гнав самогон. Під час спільної випивки сп'янілий Боровий розповів, що має компромат на Р. Сікала та Д. Тележенка, які крали колгоспний хліб, і має намір їх заарештувати. Сікало ударом сокири по голові вбив Борового, а труп закопав у себе на городі. Вбивці були заарештовані¹.

Суттєве місце в довідці займають матеріали про хабарництво – фактично вічна тема, яка супроводжувала діяльність міліції. Група міліціонерів 2-го відділення міліції м. Київ на чолі з міліціонером Гугулінським замість заборони продажі товарів на вулицях міста потурала спекулянтам і за отримані хабарі дозволяла їм торгувати. Ця група практикувала затримання селян, які приїжджали на ринок, вимагала від них 20–30 руб., а в тих, хто відмовлявся, відбирала продукти. З тих, хто торгував постійно, стягувалася регулярна «данина», яку збирала «старша», призначена Гугулінським. Був випадок, коли він і сам додатково збирав гроші нібито на сніданок начальнику.

Це стало певною системою серед працівників міліції. Міліціонер 13-го відділення міліції Києва Юхненко постійно брав хабарі у продавщиць Лук'янівського ринку. Для нього збирали по 5–10 руб. Увечері за особливу плату він дозволяв торгувати і після офіційного закриття ринку.

Репатріант Г. П. Веклич, що працював на базі Миськздороввідділу, за прописку у м. Києві дав хабаря 5000 руб. У цьому йому посприяла машиністка, яка працювала у відділенні міліції на вул. Костельній, яким керував підполковник Захаров. За прописку громадянина Голубчика на Глибочицькій вулиці в м. Києві взяли 800 руб., а за оформлення проживання в кімнаті громадянки Дудукіної – 3000 руб. Працівник міліції Белоусов підтримував незаконний зв'язок із промтоварними артілями, регулярно отримував від них ковбасу та інші товари, а за це закривав очі на їхні махінації та розкрадання.

Дільничний уповноважений 11-го відділення міліції м. Києва Жеребятников затримав спекулянтку, яка торгувала рибою у великій кількості. У приміщенні відділення вона віддала рибу начальнику цього підрозділу Сергєєву, який її відпустив. Цим фактом вона похвалилася знайомим.

Заступник начальника ВБРСВ Київської міськміліції Авраменко знаходився у злочинній змові з колишнім директором Подольського промкомбінату М. І. Шером, який вихвалявся, що «одягнув і взув» Авраменка, купив йому меблі, надав йому все, що той має. Вони часто гостювали один в одного вдома та розпивали спиртні напої.

Начальник Куренівського відділення міліції Маремуха та начальник паспортного столу того ж відділення Троян знаходилися у дружніх стосунках з начальником артілі «29 років Жовтня» Кудовбенком. Використовуючи службове становище, вони отримали від Кудовбенка 140 дециметрів шкіри та шкіру на підшви.

Дільничний уповноважений відділення міліції м. Києва Ідрісов сам собі присвоїв звання «молодший лейтенант», систематично брав хабарі у спекулянтів та пиячів. Незважаючи на вказівки райкому компартії та райвиконкому, його не звільняли. Міліціонер М. Я. Попович затримав на Солом'янському базарі колгоспника та дорогою до відділення взяв у нього хабаря в розмірі 70 руб. Був звільнений.

Жителька Києва А. С. Цесарська без певних занять, використовуючи свої зв'язки в міліції та прокуратурі, допомагала кримінальним елементам звільнитися від відповідальності. Так, за хабаря в 25 000 руб. вона допомогла уникнути відповідальності колишньому працівникові гастроному на Брест-Литовському шосе (прізвище невідоме). Її квартиру часто відвідував працівник 14-го відділення міліції Тищенко. Цесарська незаконно зберігала пістолет, про що було відомо працівникам міліції².

За повідомленнями УМДБ Сталінської області, мали місце випадки, коли громадяни безпідставно отримували прописку в області або, навпаки, дозвіл на від'їзд з Донбасу через небажання працювати на шахтах. Так, репатріант Лахтирєв, надавши хабаря, незаконно отримав паспорт та прописався в с. Буденнівка. Якось Мачнек теж за хабаря отримала паспорт у м. Сталіно. Репатріант Требухін, який рік проживав у Сталіно без прописки, дав хабаря дільничному міліціонеру та працівнику паспортного столу й отримав паспорт та прописку в гуртожитку цього міста. Те ж саме зробила і Климетова, яка незаконно отримала паспорт. Дехто Золотко за можливість виїхати з Донбасу дав хабаря працівнику міліції в розмірі 1100 руб.

Подібні факти мали місце і в м. Одеса. Так, дільничний уповноважений 8-го відділення

¹ Там само. Арк. 53–57.

² Там само. Арк. 58–62.

міліції Лідерман, використовуючи своє службове становище, систематично вимагав і отримував хабарі від громадян. Дізнавшись, що на квартиру Рейхерта привезли дошки для опалення, Лідерман почав погрожувати останньому притягненням до кримінальної відповідальності, оскільки будівельний матеріал було заборонено використовувати для опалення. Побоюючись відповідальності, Рейхерт дав дільничному хабаря в 1000 руб. Згодом Лідерман з'явився на квартирі громадянки Сулімко, про яку було відомо, що вона займається торгівлею маслом. Погрожуючи їй теж кримінальною відповідальністю, він отримав від неї велику суму грошей як хабар. Щоденно Лідерман ходив вулицями, які прилягають до ринків, і відбирав продукти у селян, що туди приїжджали.

УМДБ Одеської області повідомило дані щодо зв'язків зі спекулянтами начальника 3-го відділення міліції Коршака та колишнього начальника 2-го відділення Коросташевського¹. Міліціонери 2-го відділення Микола Синов, Михайло Білоус, Микола Жуков систематично займалися хабарництвом на привозному ринку, для них збирала гроші спеціально підібрана ними дівчина з числа торговців. Міліціонер Жуков у нетверезому стані загубив зброю, згодом у дворі відділення, знову ж таки напідпитку, заявляв, що «скоро почнеться війна і американці займуть цю територію»².

Міліціонер цього відділення Фіщенко затримав невідомого громадянина, який віз півтори тонни краденої макухи. Невідомий запропонував йому 3000 руб., щоб його відпустили, але Фіщенко відмовився. Через дві години крадія звільнили, і він сказав Фіщенку: «Ти не хотів 3000, а твоє начальство мене відпустило за 12 000»³. Перебуваючи на посаді начальника відділення, Коросташевський неодноразово бив Фіщенка за те, що останній розповідав іншим міліціонерам про відомі йому факти зловживань начальника.

Працівник ВБРСВ Одеської області Кагарлицький у вересні 1947 р. зайшов у чайну № 4 тресту столових та ресторанів та отримав хабаря у вигляді «пайку», що складався з борошна, цукру, крупи, вершкового масла та інших продуктів, загальною вагою 25 кг. Цей «пайок» йому видав комірник чайної Заквель Гіделевич Тігмейд. Крім того, Кагарлицький разом зі своєю сім'єю щоденно безкоштовно харчувався в цій чайній.

У ніч на 15 вересня 1947 р. завідувач торговою палаткою Київської ковбасної фабрики Новицький, коли йшов у контору для здавання грошей у сумі 8440 руб., був затриманий працівником 12-го відділення старшим лейтенантом Шороховим і доправлений у відділення. Перевіривши документи Новицького та перерахувавши гроші, міліціонери пішли з ним на фабрику і вимагали гроші, погрожуючи порушенням кримінальної справи⁴.

Працівники Конотопського міськвідділу міліції Малигін і Фадєєв отримали від директора торфорозробки Мовчана, що в с. Соснівка Конотопського району Сумської області, заяву про крадіжку велосипеда. Вони затримали підозрюваних у крадіжці сторожа місцевого колгоспу Радченка та тракториста Гандю. Перебуваючи в нетверезому стані, побили підозрюваних рукояткою револьвера та залізним прутком, відвели їх до сільради, а згодом відпустили, навіть не допитавши. Наступного дня Радченко від отриманих побоїв помер. У той же день вони затримали та побили капітана радянської армії Диченка, зірвали з нього погони, порвали відпусне свідоцтво і відпустили. Малигін і Фадєєв притягнені до відповідальності⁵.

20 серпня 1947 р. під час молотьби хліба в с. Чижівка Ізяславського району Кам'янець-Подільської області (нині Хмельницької) на колгоспний ток у нетверезому стані заявився дільничний уповноважений Ізяславського РВ МВС П. Г. Піддубний, 1918 року народження, який без згоди керівництва колгоспу почав відволікати колгоспників від роботи для допитів. Уповноважений РК КП(б)У Й. В. Дізвінський, який теж знаходився на току, намагався зупинити Піддубного, який зривав своїми діями молотьбу хліба, але той відмовився їх припинити і вистрілив у Дізвінського, важко поранивши його.

У липні 1947 р. УМВС Херсонської області для надання допомоги Нижнє-Сєроговському РВ міліції був надісланий уповноважений ВБРСВ Пекслер. Знаходячись у селах Покровка та Ново-Олександрівка, він провів обшук у 39 колгоспників з метою вилучення хліба. У результаті у 24 колгоспників було знайдено та вилучено хліб. У інших колгоспників нічого не було знайдено. Під час обшуку у колгоспниці с. Ново-Олександрівка У. С. Різницької, яка мала 5 дітей, було знайдено 13,5 кг ячменю, 0,5 кг ячмінних відходів, 12 кг печеного хліба і квитанцію на 85 кг зданих хлібопоставок.

¹ Там само. Арк. 63–65.

² Там само. Арк. 66.

³ Там само.

⁴ Там само. Арк. 67.

⁵ Там само. Арк. 68.

Вилучене зерно Пекслер заактував як крадене, хоча воно було вирощене на городі цієї колгоспниці. При проведенні обшуку Пекслер зруйнував пічку, викопав у підлозі яму та заарештував Різницьку. У тому ж селі він заарештував ще трьох колгоспників і протримав їх заарештованими 3 доби у правлінні колгоспу. Їх охорону, за вказівкою Пекслера, здійснювали 5 колгоспників, озброєних мисливськими рушницями. Відмітимо, що це відбувалося під час голоду в Україні, що ще більше характеризує злочинність і аморальність дій Пекслера, але в документі не вказано, чи був він якимось покараний.

У довідці наводилися також факти про незаконні дії працівників міліції щодо партійних та радянських працівників. Так, 14 вересня 1947 р. дільничний уповноважений м. Києва Зальдич незаконно затримав працівника партколегії ЦК КП(б)У Бровиченко, при цьому грубо образивши його. У травні цього ж року старший уповноважений 9-го відділення міліції м. Києва лейтенант міліції Татін, перебуваючи у нетверезому стані, побив секретаря Кагановичської (нині Голосіївський район м. Києва) райради Кушкова. Цей факт обговорювався на засіданні бюро РК КП(б)У, Татіну була оголошена догана. Міліціонер 9-го відділення міліції м. Києва Іванов під час чергування за сприяння своєї сестри та двірника систематично обкрадав комірки місцевих жителів. За його участю було вкрадено картоплю з погріба секретаря Кагановичського РК КП(б)У Корницького. Іванов та інші, що брали участь у пограбуванні, були затримані¹.

Чому міліціонери посягнули на представників владної партії, що здається в умовах тоталітарного режиму та всевладдя компартії немислимим? Очевидно, їх розбестило відчуття власної влади, вседозволеності, безкарності. А, можливо, і непродуманість наслідків свого вчинку, просто нерозвиненість мислення.

Достатньо наповненим типовими фактами є розділ довідки, пов'язаний із бездіяльністю і потуранням злочинцям з боку працівників міліції. Зокрема, з цього приводу наводяться такі факти. У ніч на 5 серпня 1947 р. троє невідомих намагалися пограбувати магазин у с. Петрівка Первомайського району Миколаївської області, але їхній напад був відбитий сторожем Малюгою. Злочинці написали на одному з будинків села погрози з обіцянкою вбити Малюгу. Про ці написи було відомо уповноваженому РВ МВС, але він не вжив жодних

заходів щодо розшуку злочинців, у результаті чого Малюга був убитий.

Бригадир колгоспу «Коллективіст-Ударник» Недригайлівського району Сумської області Ічик, який був у групі сприяння міліції, передав у Недригайлівський РВ міліції матеріали на грабіжників Бережного та Кульбачного, які систематично розкрадали колгоспну власність. Незважаючи на ці сигнали, жодних заходів щодо вказаних осіб РВ не вжило, в результаті чого 25 серпня 1947 р. Ічик був убитий одним із грабіжників.

Оперативною групою УМДБ Київської області в Чорнобильському районі по розслідуванню вбивства сільського активіста Бондаря було виявлено низку злочинних дій з боку працівників РВ МВС. У селі Ладичичі, де було скоєно вбивство Бондаря, в багатьох жителів незаконно зберігалася зброя, яка не була своєчасно вилучена. У селі часто відбувалася безцільна стрільба з обрізів та рушниць. У голови Ладичичської сільради Ковбича, який був основним організатором убивства Бондаря, дома зберігалася 6 гвинтівок, 3 обрізи, багато патронів, пістолет, виданий особисто начальником Чорнобильського РВ МВС Костюченком. Коли Ковбич був заарештований (у документі він називається «терористом») і знаходився в камері попереднього ув'язнення, працівники РВ намагалися без дозволу слідчого МДБ принести Ковбичу передачі. З їхнього потурання він зв'язувався зі своїми співучасниками.

А ще ось такий факт. У ВБРСВ Київської області більше двох місяців лежали без руху матеріали щодо отруєння заступника головного бухгалтера ресторану «Дніпро» на Подолі та про зловживання працівників цього ресторану. Згідно з даними МДБ отруєння заступника головного бухгалтера було спробою приборати одного з основних свідків зловживань².

У довідці чимало фактів, які свідчать про пиятику працівників міліції та пов'язані з цим порушення законності. У 15-му відділенні міліції м. Києва на посаді оперуповноваженого кримінального розшуку працював молодший лейтенант Новіков, який постійно пиячив та залучав до цього міліціонера Фадєєва. Вони обидва систематично збирали гроші у продавців на ринках Святошина, а з тих, хто відмовлявся, стягували штраф. 23 вересня 1947 р., після такого «збору», вони влаштували пиятику та вчинили дебош, наступного дня – знову дебош і побиття літньої людини та хлопчика, відкриття безцільної стрілянини.

¹ Там само. Арк. 76.

² Там само. Арк. 69–74.

Працівник 9-го відділення міліції міста Києва сержант Косячек супроводжував заарештованого у міське відділення міліції, пішов із ним у ресторан, напився, а коли заарештований намагався втекти, відкрив стрілянину. Працівниками відділу охорони МДБ заарештований був затриманий. Видаючи себе за автоінспектора, Косячек брав хабарі з водіїв автомобілів, що проїжджали Бульонською вулицею, а також із продавців на Володимирському ринку. Не маючи підтверджуючих документів, незаконно носив орден Червоної зірки та 4 медалі. Вів розгнуданий спосіб життя¹.

ВИСНОВКИ. Отже, матеріали, зібрані працівниками МДБ щодо деяких негативних аспектів діяльності працівників міліції упродовж 1947 р., свідчать про істотні зловживання та порушення законності. Було встановлено, що певна частина міліціонерів під час війни були зрадниками, працювали з окупаційною владою та брали участь у репресіях проти учасників руху Опору та пересічних людей. Ця проблема була гостроактуальною в той час, адже з моменту закінчення війни пройшло лише 2 роки, і органи державної безпеки продовжували працювати над виявленням та затриманням цих осіб, які знаходилися і серед працівників міліції. Другою за кількістю фактів була проблема хабарництва в міліції. По-

ширена вона була, як і в попередні періоди, серед працівників паспортних столів, автоінспекторів, дільничних уповноважених, які збирали «данину» з торговців на ринках, встановивши там певну систему поборів, розцінки та призначивши «старших» зі збору хабарів. Були й одіозніші випадки, коли ціла група міліціонерів займалася розбоєм, відбираючи продукти і речі в місцевих селян, намагаючись при цьому, копіюючи методи роботи гебістів, маскуватися під бандерівців. Достатньо поширеним було і пияцтво серед працівників міліції, що призводило до зловживань, зрощування зі злочинними елементами та потурань порушникам закону. Водночас слід наголосити, що це був не головний аспект діяльності міліції в той час. Більшість міліціонерів сумлінно виконували свій обов'язок з охорони громадського порядку та протидії злочинності. Умови, в яких їм доводилося працювати, були дуже складними.

Відмітимо також, що більшість наведених матеріалів стосуються м. Києва, очевидно, столичні гебісти працювали краще, ніж їхні колеги з периферії. Також у документі досить часто не вказується, які ж заходи були застосовані до наведених порушників закону, якою була їхня подальша доля.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Бандурка О. М. Від генеральних секретарів до міністрів внутрішніх справ. Харків : Майдан, 2022. 544 с.
2. Бандурка О. М. Тисячоліття злочинності в Україні. Харків : Золота миля, 2015. 640 с.
3. Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз : у 2 кн. Київ : Либідь ; Військо України, 1994. Кн. 1. 432 с.
4. Бортник О. М., Греченко В. А. Організація та діяльність міліції Української РСР у 1947 р.: основні аспекти. *Правові горизонти*. 2019. Вип. 17 (30). С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i17.p7>.
5. Брусакова О. В., Греченко В. А. Правові засади організації та діяльності міліції УРСР у 1949–1950 рр. *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 121–130. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.11>.
6. Брусакова О. В., Греченко В. А. Протидія злочинності в перші роки після Другої світової війни (1946–1948) // *Scientific Foundations of State and Law : monograph / International Science Group*. Boston : Primedia eLaunch, 2022. Рр. 147–164.
7. Веселова О. М. Голод 1946–47 // *Енциклопедія сучасної України* : в 24 т. / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Київ : ІЕД НАН України, 2006. Т. 6. С. 87.
8. Войцеховський М. М. Правові основи організації та діяльності міліції України у повоєнний період (1946–1953 рр.) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2001. 176 с.
9. Герус М. М. Кримінальне судочинство в УРСР у післявоєнний період (1945–1958 рр.): історико-правове дослідження : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2021. 272 с.
10. Греченко В. А. Протидія порушенням законності в міліції Української РСР в перший повоєнний рік // *Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ*. Харків, 2022. С. 79–82.
11. Керівники Харківської міліції / поліції (1918–2021 рр.): історико-правове дослідження : монографія / за заг. ред. В. А. Греченка. Харків : Майдан, 2021. 402 с.

¹ Там само. Арк. 76.

12. Лагоша М. М. Міліція України в 1945–1953 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Донецьк, 2000. 24 с.
13. Окіпнюк В. Т. Радянські органи державної безпеки в Україні в період панування тоталітарного режиму (1929–1953 рр.) : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 416 с.
14. Пристайко О. В. НКВС-МВС УРСР (1934–1954 рр.): структурна побудова та функції (історико-правове дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2021. 272 с.
15. Шаповал Ю. І. Л. М. Каганович в Україні. *Український історичний журнал*. 1990. № 3. С. 47–59.
16. Ярмиш О. Н., Греченко В. А. Злочинність у міліції УСРР у середині 1930-х рр.: основні аспекти. *Наука і правоохорона*. 2022. № 1 (55). С. 37–52.
17. Ярмиш О. Н., Греченко В. А. Службові злочини в міліції Української Радянської Соціалістичної Республіки в 1937 році та протидія їм. *Історико-правовий часопис*. 2021. № 2 (17). С. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2021-2/5>.

Надійшла до редакції: 03.10.2022

Прийнята до опублікування: 25.10.2022

REFERENCES

1. Bandurka, O. M. (2015). *Millennium of crime in Ukraine*. Golden Mile.
2. Bandurka, O. M. (2022). *From general secretaries to Ministers of Internal Affairs*. Maidan.
3. Bilas, I. H. (1994). *Repressive and punitive system in Ukraine. 1917–1953: Socio-political and historical-legal analysis* (book 1). Lybid; Army of Ukraine.
4. Bortnik, O. M., & Grechenko, V. A. (2019). Organization and activity of militia in the Ukrainian SSR in 1947: basic aspects. *Legal Horizons*, 17(30), 7-13. <https://doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i17.p7>.
5. Brusakova, O. V., & Grechenko, V. A. (2022). Combating crime in the first years after the Second World War (1946–1948). In International Science Group, *Scientific Foundations of State and Law* (pp. 147-164). Primedia Launch.
6. Brusakova, O. V., & Hrechenko, V. A. (2022). Legal foundations of the organization and activity of the Ukrainian SSR police in 1949-1950s. *Law and Safety*, 2(85), 121-130. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.11>.
7. Grechenko, V. A. (2022, April 20). *Counteraction to lawlessness in the militia of the Ukrainian SSR in the first post-war year* [Conference presentation abstract]. Scientific and Practical Conference “Problems of modern polytheistics”, Kharkiv, Ukraine.
8. Grechenko, V. A. (Ed.). (2021). *Leaders of the Kharkiv militia / police (1918–2021): historical and legal research*. Maidan.
9. Herus, M. M. (2021). *Criminal justice in the Ukrainian SSR in the post-war period (1945–1958): historical and legal research* [Doctoral dissertation, National Academy of Internal Affairs].
10. Lahosha, M. M. (2000). *Militia of Ukraine in 1945–1953* [Candidate thesis, Donetsk State University].
11. Okipniuk, V. T. (2019). *Soviet state security agencies in Ukraine during teeing of the totalitarian regime (1929–1953)*. OLDI-PLUS.
12. Prystaiko, O. V. (2021). *NKVD-MIA of the Ukrainian SSR (1934–1954): structural construction and functions (historical and legal research)* [Doctoral dissertation, National Academy of Internal Affairs].
13. Shapoval, Yu. I. (1990). *L. M. Kahanovych in Ukraine*. *Ukrainian Historical Journal*, 3, 47-59.
14. Veselova, O. M. (2006). Famine 1946-47. In I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiy, M. H. Zhelezniak et al., *Encyclopedia of modern Ukraine* (Vol. 6). IED NAN Ukrainy.
15. Voitsekhovskiy, M. M. (2001). *Legal foundations of the organization and activity of the militia of Ukraine in the post-war period (1946–1953)* [Candidate dissertation, Kharkiv National University of Internal Affairs].
16. Yarmysh, O. N., & Grechenko, V. A. (2021). Official crimes in the militia in 1937 and counteraction to them. *Historical and Legal Journal*, 2(17), 33-41. <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2021-2/5>.
17. Yarmysh, O. N., & Grechenko, V. A. (2022). Crime in the militia of the USSR in the mid-1930s: main aspects. *Science and Law Enforcement*, 1(55), 37-52.

Received the editorial office: 3 October 2022

Accepted for publication: 25 October 2022

АЛЕКСАНДР НАЗАРОВИЧ ЯРМЫШ,

*доктор юридических наук, профессор,
заслуженный юрист Украины,
член-корреспондент Национальной академии правовых наук Украины,
Государственный научно-исследовательский институт МВД Украины;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4811-4520>;*

ВЛАДИМИР АНАТОЛЬЕВИЧ ГРЕЧЕНКО,

*доктор исторических наук, профессор,
заслуженный работник образования Украины,
Харьковский национальный университет внутренних дел,
кафедра социально-гуманитарных дисциплин;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6046-0178>,
e-mail: grechenko18@gmail.com*

**ПРЕСТУПНОСТЬ В МИЛИЦИИ В 1947 Г. В ОСВЕЩЕНИИ ОРГАНОВ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР**

Освещен актуальный и наименее исследованный в историко-правовой науке вопрос – о преступности в многочисленном правоохранительном органе – милиции, действовавшей на территории Украинской ССР в один из послевоенных лет (1947 г.). Вместо того, чтобы противодействовать преступлениям, часть милиционеров сама организовывала их и принимала в них участие. Раскрыто участие работников милиции в совершении различных видов преступлений: государственных, скрываемых со времен советско-германской войны, должностных, преступлений против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности, имущественных. Изложенные факты, которые базируются на ранее не публиковавшихся материалах Отраслевого государственного архива Службы безопасности Украины.

Ключевые слова: *Украина, 1947 год, министерство государственной безопасности, милиция, преступность.*

OLEKSANDR NAZAROVYCH YARMYSH,

*Doctor of Law, Professor,
Honored Lawyer of Ukraine,
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4811-4520>;*

VOLODYMYR ANATOLIIOVYCH GRECHENKO,

*Doctor of Historical Sciences, Professor,
Honored Education Worker of Ukraine,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Social and Humanitarian Disciplines;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6046-0178>,
e-mail: grechenko18@gmail.com*

**POLICE CRIME IN 1947 IN THE COVERAGE OF THE UKRAINIAN SSR STATE
SECURITY AGENCIES**

One of the least researched issues in historical and legal science, such as crime in one of the main law enforcement agencies of police, which operated on the territory of the Ukrainian SSR, has been covered. Instead of counteracting, some police officers organized crimes and participated in them personally. The involvement of police officers in various criminal and official crimes has been revealed: treason during the Soviet-German war, robbery, bribery, extortion, assistance to criminals, official negligence. Materials collected by the employees of the Ministry of State Security regarding some negative aspects of the police officers activities during 1947 testify to significant abuses and violations of the law. It has been established that a certain part of the policemen were traitors during the war, worked with the occupation authorities and took part in repressions against members of the Resistance movement and ordinary people. This problem was acute at that time, because only 2 years had passed since the end of the war, and the state security authorities continued to work on identifying and detaining these persons, who were also among the police officers.

The problem of bribery in the police is the second in number of facts. It was widespread, as in the previous periods, among the employees of passport offices, traffic police, district police

officers, who collected “tribute” from traders in the markets, having established a certain system of extortion, prices and appointed “senior” to collect bribes. There were even more odious cases when a whole group of policemen engaged in robbery, taking products and things from local villagers, while trying to disguise themselves as Banderites (copying the work methods of the KGB agents). Drunkenness was also quite common among police officers, which led to abuse, merging with criminal elements, and connivance with lawbreakers.

It has been emphasized that that was not the main aspect of the police activity that time. The majority of police officers faithfully fulfilled their duty to protect the law and combat crime. The stated facts are based on the materials of the Branch State Archive of the Security Service of Ukraine, which have not been published before. Most of the given materials concern Kyiv, obviously, the capital’s KGB agents worked better than their colleagues from the periphery. Also, the document quite often does not indicate what measures were applied to the specified violators of the law and what was their further fate.

Key words: *Ukraine, 1947, Ministry of State Security, police, crime.*

Цитування (ДСТУ 8305:2015): Ярмиш О. Н., Греченко В. А. Злочинність у міліції в 1947 р. у висвітленні органів державної безпеки УРСР. *Право і безпека*. 2022. № 4 (87). С. 24–35. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.02>.

Citation (APA): Yarmysh, O. N., & Grechenko, V. A. (2022). Police crime in 1947 in the coverage of the Ukrainian SSR state security agencies. *Law and Safety*, 4(87), 24–35. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.02>.